

Володимир Кравчук

доктор юридичних наук, професор,
суддя Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(м. Київ, Україна)
kravchuk_vm@meta.ua

УДК 347.98

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СУДУ КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

АНОТАЦІЯ. Судом касаційної інстанції є Верховний Суд. Проте Верховний Суд діє у різних складах. Кожен із них має визначену законом компетенцію з перегляду справ як суд касаційної інстанції. Водночас для забезпечення єдності та сталості судової практики законом запроваджено новий алгоритм визначення складу касаційного суду шляхом “уступки” юрисдикції від колегії і аж до Великої Палати.

Метою статті є аналіз окремих проблем, пов’язаних із визначенням повноважного складу суду касаційної інстанції та забезпеченням права особи на “суд, встановлений законом” (в аспекті ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), а також розробка пропозицій щодо шляхів їх розв’язання.

Виявлено основні практичні проблеми застосування “принципу ієрархії” щодо: механізму передачі справи на розгляд палати, об’єднаної палати чи Великої Палати; незгоди з декількома правовими висновками; послідовності уступки юрисдикції; прийняття і відмови у прийнятті переданої справи до провадження; поняття “висновок щодо застосування норми права у подібних правовідносинах”; зловживання з передачею справи на розгляд Великої Палати; поняття “необхідність відступити” від висновку; розголошення думки суддів по суті справи до її вирішення.

Механізм уступки юрисдикції загалом відповідає завданню Верховного Суду щодо забезпечення єдності та послідовності судової практики. Водночас процесуальне законодавство містить положення, які на практиці можуть бути витлумачені неоднозначно і призвести до процесуальних ускладнень.

Запропоновано викладені нижче шляхи їх запобігання.

У разі необхідності відступити від двох чи більше висновків колегії, палати або об’єднаної палати, передати справу на розгляд до Великої Палати Верховного Суду.

Запровадити послідовний механізм уступки юрисдикції: колегія – палаті; палата – об’єднаній палаті; об’єднана палата (по суті, вищий орган відповідного касаційного суду) – Великій Палаті. Право передавати справу з мотивів виключної правової проблеми має бути компетенцією об’єднаної палати. У такий спосіб усувається ризик зловживань із передачею справ, а основним органом забезпечення єдності практики стають касаційні суди. Велика Палата не повинна відмовляти у прийнятті

справи до розгляду, якщо вона передана об'єднаною палатою відповідного касаційного суду.

Перевіряти обґрунтованість скарги в частині доводів про порушення юрисдикції та якщо Велика Палата вже висловлювала правовий висновок, колегія має діяти з урахуванням цього висновку, якщо ні – передавати до Великої Палати.

Визначитися з критеріями “відступлення” і загалом концепцією взаємодії між суддями з метою забезпечення єдності судової практики.

Ключові слова: справедливий суд; склад суду; касаційна скарга; касаційне провадження.

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів”¹ Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України) викладено у новій редакції.

Згідно зі ст. 327 КАС України ‘судом касаційної інстанції в адміністративних справах є Верховний Суд’². Однак Верховний Суд діє у складі колегії суддів, палати, об'єднаної палати і Великої Палати Верховного Суду (далі – Велика Палата). Кожен із цих складів суду має визначену законом компетенцію з перегляду справ як суд касаційної інстанції. Водночас для забезпечення єдності та сталості судової практики законом запроваджено новий алгоритм визначення складу касаційного суду шляхом “уступки” юрисдикції від колегії і аж до Великої Палати. В його основу покладено принцип, який умовно можна назвати “принцип ієрархії”: практику колегії змінює палата, палати – об'єднана палата, об'єднаної палати – Велика Палата.

Досліджень із цієї проблематики поки що немає, не вироблено також судової практики. Проте навіть під час початкового ознайомлення з текстом закону постає низка запитань, які потребують негайної відповіді.

Метою дослідження є аналіз окремих проблем, пов'язаних із визначенням повноважного складу суду касаційної інстанції та забезпеченням права особи на “суд, встановлений законом” (в аспекті ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), а також розробка пропозицій щодо шляхів їх розв'язання.

Очевидно, що “принцип ієрархії” вимагає встановлення, з одного боку, достатньо чітких критеріїв уступки юрисдикції на користь іншого складу суду, а з другого – достатньо гнучких меж, які давали б змогу

¹ Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.

² Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV (в редакції Закону України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 05.01.2018).

Володимир Кравчук

колегії суду застосовувати оціночні поняття, зокрема поняття “виключна правова проблема”³ (ч. 5 ст. 346 КАС України).

Не торкаючись широкого кола питань стадії касаційного провадження, зосередимось на практичних проблемах застосування “принципу ієрархії”.

І. Щодо механізму передачі справи на розгляд палати, об’єднаної палати чи Великої Палати.

У ч. 1 ст. 346 КАС України зазначено:

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, передає справу на розгляд палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає необхідним відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з цієї ж палати або у складі такої палати⁴.

Постає низка запитань, зокрема: “З якого часу суд можна вважати ‘судом, який розглядає справу у складі колегії суддів’ – зі стадії відкриття провадження, підготовчого чи судового розгляду?”; “Чи може, наприклад, суд, відкривши провадження і встановивши, що серед доводів скарги є покликання на порушення предметної юрисдикції, одразу (без підготовки та попереднього розгляду) передати справу на розгляд Великої Палати?”. Інакше кажучи, необхідно з’ясувати, на якій стадії потрібно передавати справу до Великої Палати, якщо доводи скарги стосуються порушення предметної юрисдикції.

На мою думку, передача справи “вище” є винятковою процедурою, для якої мають бути вагомими аргументи. Вони формуються у процесі розгляду справи, під час з’ясування та обговорення членами колегії правових висновків палати, інших касаційних судів і Великої Палати, мотивів незгоди з ними. Тому здійснення передачі справи можливе лише судом під час розгляду справи. Виходячи з цього, “суд, який розглядає справу” – це суд, що розглядає справу після закінчення підготовчого провадження (в судовому засіданні або в письмовому провадженні).

Неоднозначно врегульовано й питання щодо того, як діяти, якщо колегія суддів хоче відступити від власного висновку. У вказаній вище статті КАС України йдеться про ‘колегію суддів з цієї ж палати або у складі такої палати’⁵. Наведене може тлумачитися як інша колегія з цієї ж палати або будь-яка колегія цієї ж палати.

www.pravoua.com.ua

³ Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

⁴ Там само.

⁵ Там само.

У Касаційному адміністративному суді створюється три обов'язкові палати. Палати складаються з колегій. Відповідно до ч. 4 ст. 33 КАС України 'перегляд судових рішень в адміністративних справах у касаційному порядку здійснюється колегією у складі трьох або більшої непарної кількості суддів'⁶.

У кожній з колегій можливе різне бачення стосовно застосування певних правових норм. До того ж персональний склад колегій може змінюватися, а отже, навіть у межах однієї колегії можлива зміна й правової позиції. Відтак, потрібен механізм, що запобігав би зміні правової позиції у результаті зміни персонального складу чи інших обставин. Якщо колегія хоче відступити від свого висновку або від висновку іншої колегії тієї самої палати, вона зобов'язана передати справу на розгляд палати.

II. Стосовно незгоди з декількома висновками.

У ч. 2 ст. 346 КАС України закріплено:

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів або палати, передає справу на розгляд об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає необхідним відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду *у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи об'єднаної палати*⁷ (курсив мій. – В. К.).

У свою чергу, в ч. 4 цієї статті зазначено:

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати, передає справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає необхідним відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Великої Палати⁸.

Доводи касаційної скарги можуть ґрунтуватися на неправильному застосуванні декількох норм матеріального та (чи) процесуального права. Це звична практика. Щодо кожної з цих норм може бути окремий висновок Верховного Суду. Наприклад, перший – стосовно юрисдикції спору, сформульований Великою Палатою; другий – щодо способу захисту, викладений у постанові об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду; третій – стосовно дії певного закону

⁶ Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

⁷ Там само.

⁸ Там само.

Володимир Кравчук

в часі та за колом осіб, сформульований палатою. Кожен із цих висновків надано різними органами Верховного Суду: палатою, об'єднаною палатою, Великою Палатою. Як бути, якщо колегія суддів матиме намір відступити від декількох висновків, викладених у постановах різних органів Верховного Суду? Кому передавати таку справу? Чи доречна тут альтернативність на вибір колегії: кому вона вирішить передати, той і розглядає? Очевидно, що ні. У КАС України цієї проблеми не вирішено.

Ситуація ускладниться, якщо колегія вважатиме за необхідне відступити від декількох висновків різних органів Верховного Суду, які взаємозалежні таким чином, що застосування одного з висновків унеможливує застосування іншого. Приміром, у наведеному вище прикладі застосування висновку Великої Палати про те, що справа не належить до адміністративної юрисдикції, унеможливує розгляд скарги в частині способу захисту та застосування закону, а отже, висновки палати й об'єднаної палати вже не матимуть значення.

Однак колегія суддів не може розв'язувати цю проблему послідовно, оскільки касаційна скарга вирішується у цілому, а не лише щодо певного правового питання.

На мою думку, цю проблему варто розв'язувати на користь передачі справи до Великої Палати. Іншими словами, якщо є два чи більше висновків, від яких необхідно відступити, – це вже саме по собі свідчення її складності та важливості з точки зору формування судової практики, тому справу завжди потрібно передавати до Великої Палати.

III. Щодо послідовності уступки юрисдикції.

У ч. 4 ст. 346 КАС України передбачено:

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати, передає справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає необхідним відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Великої Палати⁹.

Відповідно до загального правила справи розглядають колегії суддів, які входять до складу палат. Палата, об'єднана палата, Велика Палата є спеціальними органами, які розглядають справи *лише* (курсив мій. – В. К.) за умови їх передачі колегією суддів. Окрім того, Велика Палата розглядає ще частину справ як суд апеляційної інстанції.

⁹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

Отже, щоб палата могла передати справу вище, вона сама має отримати її від колегії. Об'єднана палата може одержати справу як від колегії, так і від палати.

Теоретично можливо, щоб складна справа передавалася послідовно декілька разів. Спочатку колегія захоче відступити від висновку іншої колегії та передати справу на розгляд палати. Палата почне її розглядати і дійде того, що треба відступити від свого висновку або висновку об'єднаної палати й передати справу до об'єднаної палати. У свою чергу, об'єднана палата може засумніватися у застосуванні висновку іншого касаційного суду або Великої Палати і передати справу до Великої Палати.

У цій гіпотетичній ситуації кожен зі складів суду (колегія, палата, об'єднана палата) має власне бачення щодо того, як доцільно вирішити справу і від яких та чиїх висновків потрібно відступити. При цьому підстави для передачі щоразу можуть бути інші. У результаті Велика Палата отримає справу з трьома ухвалами про передачу справи, в кожній із яких міститимуться доводи щодо необхідності відступити від висновків Верховного Суду, викладених у постановах різних органів (колегії, палати, об'єднаної палати, Великої Палати).

Як на мене, механізм уступки юрисдикції має бути послідовний: колегія – палаті; палата – об'єднаній палаті; об'єднана палата (по суті, вищий орган відповідного касаційного суду) – Великій Палаті. Компетенція передавати справу з мотивів виключної правової проблеми (ч. 5 ст. 346) має належати об'єднаній палаті. У такий спосіб усувається ризик зловживань із передачею справ, а основним органом забезпечення єдності практики стають касаційні суди.

IV. Стосовно прийняття та відмови у прийнятті переданої справи до провадження.

У ч. 6 ст. 347 КАС України передбачено:

Якщо Велика Палата дійде висновку про відсутність підстав для передачі справи на її розгляд, справа повертається (передається) відповідній колегії (палаті, об'єднаній палаті) для розгляду, про що постановляється ухвала. Справа, повернута на розгляд колегії (палати, об'єднаної палати), не може бути передана повторно на розгляд Великої Палати¹⁰.

У КАС України передбачено можливість повернення справи лише з боку Великої Палати. Чи означає це, що справа, передана колегією на розгляд палати або об'єднаної палати, на їх думку безпідставно, має бути розглянута ними по суті?

¹⁰ Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

Володимир Кравчук

Чи можна справу повторно передати на розгляд не до Великої Палати, а, наприклад, до палати або об'єднаної палати? У КАС України перешкод для цього не передбачено.

Як бути, якщо справу передано до складу палати або об'єднаної палати безпідставно?

Чи взагалі доречно говорити про “безпідставність”, якщо в основі передачі – суб'єктивні фактори (переконання колегії суддів, що треба прийняти рішення, яке не узгоджується з попередніми рішеннями Верховного Суду). Наскільки це переконання має бути очевидним?

Ухвала Великої Палати про повернення справи свідчить про те, що доводи, викладені у ній про передачу цієї справи на розгляд Великої Палати, були визнані необґрунтованими. Це також означає, що немає підстав для відступлення від висновку Великої Палати або висновку, викладеного у постанові іншого касаційного суду (колегії, палати, об'єднаної палати).

Пікантність наведеної ситуації в тому, що, бажаючи відступити від висновку Великої Палати, колегія суддів стверджує і доводить: висновок Великої Палати потрібно переглянути, він неправильний. По суті, колегія просить виправити помилку. І саме Велика Палата, яка є автором помилкового, на думку колегії, правового висновку, вирішує, так це чи ні. Чи немає тут конфлікту інтересів? Для того, щоби виправити помилку, її спочатку треба визнати. А визнавати помилки іноді дуже складно. Чи не призведе це до того, що Велика Палата буде вкрай неохоче “допускати” справу до розгляду?

На моє переконання, ситуацію можна виправити, встановивши правило про послідовну передачу справи від колегії і вище (див. попередній пункт. – В. К.). У такому випадку Велика Палата отримуватиме справу лише від об'єднаної палати й не має відмовляти у прийнятті справи до розгляду, якщо її передано об'єднаною палатою відповідного касаційного суду.

V. Стосовно поняття “висновок щодо застосування норми права у подібних правовідносинах”.

Під час застосування ст. 346 КАС України постає запитання: “Що вважати ‘висновком’ щодо застосування норми права?”. Зазвичай у постановках суду висновок не такий очевидний, щоби чітко розуміти, де його початок, а де кінець. Зважаючи на стиль викладу окремих суддів, достатньо складно відокремити власне висновок від роздумів. До речі, в англійському праві це призвело до виділення двох складових прецеденту: *obiter dictum* і *ratio decidendi*.

www.pravo.ua.com.ua

Підготовка до справи потребуватиме від судді-доповідача з'ясування усіх висновків стосовно застосування норми права у подібних правовідносинах. Алгоритм пошуку та порівняння висновків колегії, палати, об'єднаної палати з висновками колегії, палати чи об'єднаної палати інших касаційних судів поки що невідомий. Доцільно розробити єдиний для усіх суддів алгоритм роботи із прецедентами. Можливо, цю роботу має виконувати аналітичний підрозділ Верховного Суду, який мав би видавати судді *усі* (курсив мій. – В. К.) попередні рішення по подібних справах, чітко окреслюючи власне висновок і створюючи для судді обов'язок їх врахувати.

Наявний ризик, що колегія суддів із необережності не застосує певні доречні прецеденти. Що тоді? Які наслідки? Рішення колегії – це рішення Верховного Суду. Воно оскарженню не підлягає. І у КАС України не міститься жодних підстав для його перегляду через невідповідність рішенням Верховного Суду. Як виправити цю помилку – невідомо, а тому потрібно зробити так, щоб їй запобігти.

VI. Щодо зловживання з передачею справи на розгляд Великої Палати.

У ч. 6 ст. 346 КАС України передбачено, що «справа підлягає передачі на розгляд Великої Палати Верховного Суду у всіх випадках, коли учасник справи оскаржує судові рішення з підстав порушення правил предметної юрисдикції»¹¹.

Викладена норма спрямована на те, щоби винятково Велика Палата вирішувала юрисдикційні спори. І це правильно. Однак скарги можуть із надуманих підстав покликатися на порушення юрисдикції лише з метою «обійти» колегію і потрапити одразу до Великої Палати. Чи має колегія суддів передавати справу до Великої Палати в будь-якому разі, чи все-таки їй доцільно провести аналіз підстав для цього?

Як має діяти колегія суддів, якщо частина аргументів стосується порушення юрисдикції, а частина – матеріального права? Роз'єднувати касаційне провадження? Передавати справу повністю? Чи не буде тоді питань щодо повноважень Великої Палати в частині тих вимог і доводів скарги, які не стосуються юрисдикції?

Як бути, якщо учасник скаржиться на порушення юрисдикції, але щодо цього вже наявний висновок Верховного Суду (колегії, палати, об'єднаної палати чи Великої палати) – передавати справу до Великої Палати чи відмовляти у відкритті касаційного провадження на підставі ч. 2 ст. 333 КАС України, коли є висновок Верховного Суду або якщо правильне застосування норм права очевидне?

¹¹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

Володимир Кравчук

На мою думку, колегія суддів має перевіряти підстави для скарги в частині доводів про порушення юрисдикції. Якщо Велика Палата вже висловлювала правовий висновок, колегія повинна діяти з урахуванням цього висновку, якщо ні – передавати до Великої Палати.

VII. Щодо поняття “необхідність відступити” від висновку.

Ключовою умовою уступки юрисдикції “на вище” є усвідомлена колегією суддів необхідність (!) відступити (!) від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду. Де-факто це означає, що колегія має інше бачення вирішення правового спору, яке не узгоджується з попереднім баченням Верховного Суду.

Обидва слова – “необхідність” і “відступити” – є оціночними і достатньо широкими за змістом.

Необхідність викликана тим, що застосування висновку Верховного Суду в конкретній справі не забезпечує досягнення мети та завдань правосуддя. “Необхідність” у контексті ст. 346 КАС України завжди суб’єктивна. Немає жодних об’єктивних причин, які зобов’язували б колегію суддів відступати від усталеної практики. Тільки власне розуміння права, внутрішнє переконання та відчуття справедливості до людини (воно ж – верховенство права).

Відступлення – це висловлення позиції, яка не збігається зі висновком Верховного Суду. Однак ступінь розбіжності може бути різний: від заперечення, коли позиція суду повністю протилежна, до розширення (уточнення, доповнення), видобування додаткових смислів, формулювання нових тверджень чи аргументів із контексту. В цьому випадку прецедент розвивається, видозмінюючись лише в певній частині, а колегія суддів стає співтворцем, “переспівуючи стару пісню на новий лад”. До речі, такий підхід часто застосовується у практиці Європейського суду з прав людини.

Таким чином, Верховному Суду доведеться визначитися з критеріями “відступлення” і загалом концепцією взаємодії між суддями з метою забезпечення єдності судової практики.

VIII. Стосовно розголошення думки суддів по суті справи до її вирішення. У ч. 4 ст. 347 КАС України встановлено:

Про передачу справи на розгляд палати, об’єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду суд постановляє ухвалу із викладенням мотивів необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у рішенні, визначеному

в частинах першій – четвертій статті 346 цього Кодексу, або із обґрунтуванням підстав, визначених у частинах п'ятій або шостій статті 346 цього Кодексу¹².

Про необхідність відступити від висновку та відповідні мотиви колегія суддів має зазначити в ухвалі. Отже, правова позиція колегії суддів стає відомою. Більше того, з ухвалою можуть ознайомитися сторони. Така ухвала, мабуть, потрапить і до Єдиного державного реєстру судових рішень і до особистого кабінету сторін в “Електронному суді”.

Від цього моменту суд висловив своє бачення щодо вирішення справи (до її вирішення по суті) і вже не може вважатися неупередженим і безстороннім. Такий суд розглядати справу більше не може.

Водночас у ч. 6 ст. 347 КАС України передбачено, що Велика Палата може повернути справу відповідній колегії¹³. Отож судді, які висловили свою позицію про необхідність відступлення від висновку Верховного Суду на підставі ухвали Великої Палати, що складається з таких самих суддів Верховного Суду, як і вони, мають “змінити” власну думку. Навряд чи це станеться. Швидше, такі “відмови” з боку Великої Палати призведуть до конфліктів між суддями, що не бажано.

Вирішенням окресленої проблеми є запропонована раніше модель, згідно з якою звертатися до Великої Палати може лише об'єднана палата, а Велика Палата не вправі повертати справу, яку їй передано об'єднаною палатою.

Висновки. Механізм уступки юрисдикції від колегії суддів і аж до Великої Палати Верховного Суду, визначений у новому процесуальному законодавстві, загалом відповідає завданню Верховного Суду щодо забезпечення єдності та послідовності судової практики.

Водночас процесуальне законодавство містить положення, які на практиці можуть бути витлумачені неоднозначно та призвести до процесуальних ускладнень.

Сподіваюсь, відповіді на ці запитання буде надано вже найближчим часом і вони не стануть перешкодою для ефективної роботи Верховного Суду.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 6 lypnia 2005 r. № 2747-IV

¹² Кодекс адміністративного судочинства України (н 2).

¹³ Там само.

Володимир Кравчук

(v redaktsii Zakonu Ukrainy [As Amended by the Law of Ukraine] vid 3 zhovtnia 2017 r. № 2147-VIII). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).

2. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv [On Amendments to the Economic Procedure Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine and other Acts of Legislation]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 3 zhovtnia 2017 r. № 2147-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2017. № 48. St. 436. (in Ukrainian).

Volodymyr Kravchuk

ISSUES OF DETERMINING COURT COMPOSITION AT THE CASSATION LEVEL

ABSTRACT. The court with authority for cassation is the Supreme Court. However, the Supreme Court operates in different compositions. Each of them has specific statutory competence to review cases as the cassation court. At the same time, for the sake of ensuring the uniform and consistent court practice, a new algorithm has been introduced by law for determining the composition of the cassation court by jurisdiction “assignment” all the way from the panel to the Grand Chamber.

This article focuses on the analysis of separate problematic issues with regard to determining a legally competent composition of the cassation court and ensuring the right of an individual to a hearing by “a tribunal established by law” (in terms of Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms); the purpose of this article is also to draft proposals targeted at solving the said issues.

The author has identified the main practical problems arising with the application of the “hierarchy principle” in respect of the mechanism of case referral for consideration by the chamber, the joint chamber or the Grand Chamber; disagreement with some legal implications; the consequence of jurisdiction assignment; acceptance and refusal to accept a referred case and conduct respective proceedings; the concept of “opinion on the application of the provision of law in the context of similar legal relations”; abuse relating to referral of a case for consideration of the Grand Chamber; the concept of “a need to withdraw” from the opinion; disclosure of the opinion of judges on the merits before the case is resolved.

The mechanism of jurisdiction assignment generally conforms to the objective of the Supreme Court to ensure the uniform and consistent court practice. At the same time, procedural law contains provisions which may get ambiguous interpretation in practice and thus may entail procedural complications.

The author suggests the below ways to prevent them.

If it is necessary to withdraw from two or more opinions of the panel, the chamber or the joint chamber, the case shall be referred to the Grand Chamber of the Supreme Court;

A consistent mechanism of jurisdiction assignment should be introduced: panel – chamber; chamber – joint chamber, joint chamber (in fact, the superior body of a relevant

court of cassation) – the Grand Chamber. The right to refer a case for the reasons of an exclusive legal problem should fall within the competence of the joint chamber. This eliminates the risk of abuse related to referral of cases, with cassation courts becoming the principal body for ensuring the consistency of practice. The Grand Chamber should not refuse to accept a case for consideration if it is referred by the joint chamber of a relevant court of cassation.

To check the validity of an appeal with regard to the alleged breach of jurisdiction, and if the Grand Chamber has already filed its legal opinion, the panel should act taking this opinion into account, and if it has not – to refer it to the Grand Chamber.

To determine the criteria of “withdrawal” and generally the concept of interaction between judges with the aim of ensuring the consistency of court practice.

KEYWORDS: fair trial; composition of court; cassation appeal; cassation proceedings.